

ZI 2014/2015

1. Razred najjednostavnije oblika automata koji prihvaća nizove iz jezika $a^n b^n c^n$ gdje je $n \geq 1$ je:

- a) LOA
- b) TS
- c) PA
- d) NKA
- e) DKA

2. Kod konstrukcije gramatike za jezik zadan TS M , produkcija koja simulira pomak u desno je oblika $q[a, X] \rightarrow [a, Y]p$, pri čemu vrijedi:

- a) $a \in B$ i $q \in F$
- b) $a \in \Sigma$ i $q \in Q$
- c) $a \in \Sigma$ i $p \in F$
- d) $a \in \Sigma \cup \{\epsilon\}$ i $p \in Q$
- e) $a \in \Sigma \cup \{B\}$ i $p \in Q$

3. Jezik najuže klase kojem pripadaju nizovi koje generira gramatika $S \rightarrow aSa \mid aBa$, $B \rightarrow bB \mid b$ je:

- a) rekurzivno prebrojiv
- b) rekurzivan
- c) kontekсно neovisan
- d) regularan
- e) kontekсно ovisan

4. Budući da za _____ jezike ne postoji TS koji uvijek stane, za takve jezike kažemo da _____.

- a) ... rekurzivne prebrojive ... nisu odlučivi
- b) ... rekurzivne prebrojive ... su odlučive
- c) ... rekurzivno prebrojive ... nisu izračunljivi
- d) ... rekurzivne ... nisu odlučivi
- e) ... rekurzivne ... su odlučivi

5. Da bi regularni izraz $(\epsilon + b) \square (\epsilon + a)$ prihvaćao nizove u kojima alterniraju znakovi a i b , npr $abababab...$, na označeno mjesto ($\square$) je potrebno upisati:

- a) $(ba)^*$
- c) $(ab)^*$
- c) a^*b^*
- d) $(ba)^+$
- e) $(a+b+\epsilon)^*$

6. Prilikom konstrukcije NKA $(Q', \Sigma', \text{produkcije}', q_0', F')$ iz eps-NKA $(Q, \Sigma, \text{produkcije}, q_0, F)$, skup prihvatljivih stanja NKA F' jednak je:

- a) $F' = F$
- b) $F' = F \cup \{q_0\}$ ako eps-okruženje q_0 nema prihvatljivih stanja
- c) $F' = F \cup \{q_0\}$ ako je u eps-okruženju q_0 barem jedno prihvatljivo stanje
- d) $F' = F \setminus \{q_0\}$ ako je u eps-okruženju q_0 barem jedno prihvatljivo stanje
- d) $F' = F \setminus \{q_0\}$ ako u eps-okruženju q_0 nema prihvatljivih stanja

7. Produkcije desno-linearne gramatike zadane su kao ($A, B \in V, w \in T^*$):

- a) $A \rightarrow Bw, A \rightarrow w$
- b) $A \rightarrow ABw, A \rightarrow \text{eps}, B \rightarrow \text{eps}$
- c) $A \rightarrow wAB, A \rightarrow \text{eps}, B \rightarrow \text{eps}$
- d) $A \rightarrow wB, A \rightarrow w$
- e) $A \rightarrow AwB, A \rightarrow w, B \rightarrow w$

8. Ako se bilo koji niz z jezika L može rastaviti na podnizove $z=uvw$ pri čemu postoji cjelobrojna konstanta n takva da vrijedi $|uv| \leq n$ i $|v| \geq 1$ pri čemu nizovi $u v^i w$, $i \geq 1$ isto u jeziku L , onda je jezik L po najužem razredu:

- a) regularan
- b) rekurzivan
- c) kontekstno neovisan
- d) kontekstno ovisan
- e) rekurzivno prebrojiv

9. Odredite minimalni broj stanja DKA koji prihvća jezik $(a^+)+b^*c$:

- a) 2
- b) 3
- c) 4
- d) 5
- e) 6

10. Dijagonalni jezik je:

- a) izračunljiv
- b) neizračunljiv
- c) kontekstno ovisan
- d) odlučiv
- e) regularan

11. Koliko produkcija ostaje u sljedećoj gramatici nakon izbacivanja beskorisnih znakova?

$S \rightarrow abB \mid acC \mid abc$
 $B \rightarrow bC \mid cD$
 $C \rightarrow cC$
 $D \rightarrow dC$
 $E \rightarrow edE \mid ed$

- a) 1
- b) 2
- c) 4
- d) 5
- e) 6

12. Koja od sljedećih tvrdnji nije točna?

- a) unija dvaju kontekstno neovisnih jezika jest kontekstno neovisni jezik
- b) presjek dvaju kontekstno neovisnih jezika jest kontekstno neovisan jezik**
- c) nadovezivanje dvaju kontekstno neovisnih jezika jest kontekstno neovisni jezik
- d) kontekstno neovisni jezici zatvoreni su s obzirom na supstituciju
- e) kontekstno neovisni jezici zatvoreni su s obzirom na Kleeneov operator

13. Za lijevo asocijativni operator + gradi se sljedeća jednoznačna gramatika:

- a) $G = (\{E, T\}, \{a, +\}, \text{produkcije}, E)$ produkcije : $E \rightarrow E + T \mid T, T \rightarrow a$**
- b) $G = (\{E\}, \{a, +\}, \text{produkcije}, E)$ produkcije: $E \rightarrow E + E \mid a$
- c) $G = (\{E, T\}, \{a, +\}, \text{produkcije}, E)$ produkcije: $E \rightarrow T + E \mid T, T \rightarrow a$
- d) $G = (\{E, T\}, \{a, +\}, \text{produkcije}, E)$ produkcije: $E \rightarrow E + E \mid T, T \rightarrow a$
- e) Ništa od ponuđenog

14. Nakon konstrukcije minimalnog DKA iz sljedeće desno-linearne gramatike konstruirani minimalni DKA ima koliko stanja?

$S \rightarrow aA \mid aB \mid bC$

$A \rightarrow aA \mid a$

$B \rightarrow aB \mid a$

$C \rightarrow bC \mid b$

- a) 1 stanje
- b) 2 stanja
- c) 3 stanja
- d) 4 stanja
- e) 5 stanja

(uputa za rjesenje: treba pronaci NKA iz DLG, zatim ga pretvoriti u DKA i minimizirati)

1. KOLIKO NIZOVA SADRŽI JEZIK DEF. GRAM. Ž136 SU PRODUKCIJE:

$S \rightarrow A, S \rightarrow B, S \rightarrow C, A \rightarrow AB, B \rightarrow BC, C \rightarrow a$?

2, 3, 4, 8, beskonačno mnogo?

2. ZA DOKAZIVANJE NEPRAZNOSTI REG. JEZ. POTREBNO JE ISPITATI POSTOJANJE MINIMALNI DKA S N STANJA KOJI PRIHVATA NIKW W ZA KOSI VALJODI:

a) $|w| = m$ b) $|w| < m$ c) $|w| > m$ d) $m \geq |w| < 2m$

e) $m > |w| < 2m$

3. KOJI JE OD NAVEDENIH JEZIKA REG?

a) $\{0^n 1^m | m \in \mathbb{N}\}$ b) $\{1^n | n \text{ je kvadrat nekog broja}\}$

c) $\{ww^R | w \in \{0,1\}^*\}$ d) $\{0^m 0^k 1 | m, k \in \mathbb{N}\}$ e) nijedan nije reg.

4. KOJA OD NAVEDENIH PRODUKCIJA JE U GREIDACHINOM NORM. OBL.

POST. DA JE GRAM. GENERIRA KONTEKSTNO NGOVISAN JEZ. $L(G) \setminus \{\epsilon\}$.

a) $A \rightarrow AB$ b) $A \rightarrow ABa$ c) $A \rightarrow BC$ d) $A \rightarrow E$ e) $A \rightarrow aAB$

5. NIZ KOJI PRIPADA JEZ. OPISANOM REG. IZRAZOM $((c+ab^*)^+ c^* d^* (e^+ + a^*)^+$

a) $baabca$ b) $abbbdaa$ c) $baabbaeaa$ d) $abbbcaa$

e) $baabbaeaa$

6. NEKI DKA SADRŽI STANJA n I k TAKVA DA SU STANJA $\delta(n, 010)$ I $\delta(q, 010)$ NEDOHVATLJIVA. ZA STANJA n I q MOŽEMO ZAKLJUČITI DA SU:

a) ISTOVREMENI DOHVATLJIVA c) NEDOHVATLJIVA d) $a+b$ e) $a+e$

7. KOJI OD REG. IZRAZA OPISUJE SVU NIZOVE ZNAKOVA NAD ALFABETOM a, b U KOSI SE NE POSAVLJUJU 2 UZASTOPNA b :

a) $(a+e)(ba+a)^*$ b) $(ba+ab+aa)^*$ c) $(ba+aa)^*$ d) $(ba+a)^*(e+b)$

e) $(ba+ab)^*(e+b)$

8. UVJET PODUDARNOSTI STANJA n I q

a) $(n \in F \wedge q \in F) \vee (n \notin F \wedge q \notin F)$ b) $(n \in F \wedge q \in F) \vee (n \in F \wedge q \notin F)$

c) $(n \in F \wedge q \notin F) \vee (n \notin F \wedge q \in F)$ d) $\delta(n, a) \neq \delta(q, a)$ ISTOVREMENI

e) $\delta(n, a) \neq \delta(q, a)$ PRIHVATLJIVA

9. KONST. NĚOV. J. NISU ZATVORNÍ S OBTÍM NA OPERACI:

a) NADOVĚZIVANÍ $\cap$ b) $\cup$ c) SUBSTITUCE $\cap$

d) $\cap$ e) $\cup$ NADOVĚZIVANÍ

$(E+a) \square (E+a)$

10. DA BI REG. IZRAZ PŘÍMAČAO NIZOVĚ U KOSIM ALGORITMŮ ZNAKŮ AČ
U $\square$ TREBA BITI:

a) $(ab)^*$ b) $(ba)^*$ c) a^*b^* d) $(ba)^+$ e) $(a+b+E)^*$

11. VLASTNOST NADOVĚZIVANÍ TVRDÍ: NEKA JĚ L KONST. NĚOV. JĚZ. POSTOJÍ
KONST. m KOSÁ OVISI ISKLJ. O JĚZ. L TAKVA DA AKO JE NIZ IZ
JĚZ. L $|Z| \geq m$, ONDA JE NIZ IZ MOŽNÉ NAP. KAO NIZ
UVWXYZ ZA KOSÍ VAŽEODI $|w| \geq 1$ I $|w| \leq m$ TO JE ZA BIL

KOSÍ IZO K JOKIKU NIZ:

a) $u^i v^i w^i x^i y^i$ b) $u^i v^i w^i x^i y^i$ c) $u^i v^i w^i x^i y^i$ d) $u^i v^i w^i x^i y^i$

e) $u^i v^i w^i x^i y^i$

12. TISKŮM KONST. MOOREOVŮ AUTOMAT $M' = (Q', \Sigma, \Delta, \delta', \lambda', q_0')$ IZ
ZADANŮ MEALYEVŮ $M = (Q, \Sigma, A, \delta, \lambda, q_0)$ POČ. BROJ OZOM.
SKUPA STANŮ Q' MOOREOVŮ N. (PŘIŠE MINIMIZACIJE) JE.

a) $|Q|$ b) $|\Sigma|$ c) $|\Delta|$ d) $|Q| \times |\Sigma|$ e) $|Q| \times |\Delta|$

13. UKLIKO SE S DESNE STANNE PROD. NALAZI I PRAZNIH ZNAKŮ I
M ZAVRĚNÍH Z. ($\rightarrow$) U POSTUPKU IZDAČIVANÍ EPSILON PROD.
POČASNO JO DATU PROD. ZAMĚNITI S NADVIŠT PROD.

a) k b) $2^m - 1$ c) 2^{m^2} d) 2^k e) $m+k$

14. AKO NISO MOŽNÉ IZ ZNAKŮ X GENEIRATI NIZ ZAVRĚ. Z.
(NE POSTOJÍ POSTUPAK GEN. $X \xrightarrow{*} w$, KOJE JE w NIZ ZAVRĚ. Z.)
ONDA JE X:

a) nedohvatljiv b) motar c) rir d) konstant e) dohvatljiv

15. JĚZ. L NAD ABC $\Sigma = \{0, 1, 2\}$ ZADAN JE REG. IZRAZOM $A^* B^* C^*$
KONSTRUIATI MIN. DKA KOSÍ PŘÍMAČAO JĚZIK L^C . MIN. AUTOMAT IM:

a) 4 STANŮ, 1 PŘÍMAČAO LIVO b) 4 S, 3 P c) 3 S, 2 P d) 3 S, 1 P
e) 2 S, 1 P, 1 P

Trajanje: 120 minuta. Rješenja zadataka potrebno je označiti na obrascu. Problemski zadaci 15-20 rješavaju se na kožuljici i po potrebi na zasebnim papirima. Problemski zadaci zaokruženi na obrascu bez odgovarajućeg postupka neće se bodovati.

- (5 bodova) Ako je u generativnom stablu neki čvor označen znakom X , a njegova djeca su označena znakovima $Y_1, Y_2, \dots, Y_n$ slijeva nadesno onda vrijedi:
 a) $X \rightarrow Y_1 Y_2 \dots Y_n$ je produkcija gramatike b) Znakovi $X, Y_1, Y_2, \dots$ i Y_n su nezavršni znakovi gramatike
 c) Znakovi $X, Y_1, Y_2, \dots$ i Y_n su završni znakovi gramatike ili znak ε d) $X \rightarrow Y_1, X \rightarrow Y_2, \dots$ i $X \rightarrow Y_n$ su produkcije gramatike e) Čvor označen znakom X je korijen stabla, a čvorovi označeni znakovima $Y_1, Y_2, \dots, Y_n$ su listovi stabla
- (5 bodova) Najuža klasa jezika u kojoj se uvijek nalazi presjek kontekstno neovisnog i regularnog jezika jest:
 a) rekurzivno prebrojiv jezik b) kontekstno ovisan jezik c) regularan jezik d) kontekstno neovisan jezik
 e) nije moguće utvrditi u općem slučaju
- (5 bodova) Označite koja od navedenih produkcija je u Chomskyjevom normalnom obliku:
 a) $A \rightarrow aB$ b) $A \rightarrow a$ c) $A \rightarrow aBCD$ d) $A \rightarrow \varepsilon$ e) $A \rightarrow aaB$
- (5 bodova) Prilikom konstrukcije gramatike za jezik zadan Turingovim strojem s obostrano neograničenom trakom s ciljem generiranja početne konfiguracije TS-a prema algoritmu u udžbeniku "Uvod u teoriju računarstva", zadaju se sljedeće produkcije (a predstavlja sve znakove iz ulazne abecede TS, B je znak prazne ćelije TS i q_0 je početno stanje TS):
 a) $S \rightarrow Lq_0AR, A \rightarrow [a, a]A|e, L \rightarrow [e, B]L|e, R \rightarrow [e, B]R|e$ b) $S \rightarrow Lq_0R, L \rightarrow [e, B]L|e, R \rightarrow [e, B]R|e$ c) $S \rightarrow q_0AR, A \rightarrow [a, a]A|e, R \rightarrow [e, B]R|e$ d) $S \rightarrow q_0A, A \rightarrow [a, a]A|e$ e) $S \rightarrow Lq_0AR, A \rightarrow [a, a]A|e, L \rightarrow [e, B]L|e$
- (5 bodova) Uvjet podudarnosti za stanja p i q jest:
 a) $(p \in F \wedge q \in F) \vee (p \notin F \wedge q \notin F)$ b) $(p \notin F \wedge q \in F) \vee (p \in F \wedge q \notin F)$ c) $(p \in F \wedge q \notin F) \vee (p \notin F \wedge q \in F)$
 d) $\delta(p, a)$ i $\delta(q, a)$ su istovjetna stanja e) $\delta(p, a)$ i $\delta(q, a)$ su prihvatljiva stanja
- (5 bodova) Za lijevo asocijativan operator $+$ gradi se sljedeća jednoznačna gramatika:
 a) $G = (\{E, T\}, \{a, +\}, \{E \rightarrow E + T \mid T, T \rightarrow a\}, E)$ b) $G = (\{E, T\}, \{a, +\}, \{E \rightarrow T + E \mid T, T \rightarrow a\}, E)$
 c) $G = (\{E\}, \{a, +\}, \{E \rightarrow E + E \mid a\}, E)$ d) $G = (\{E, T\}, \{a, +\}, \{E \rightarrow E + E \mid T + E \mid T, T \rightarrow a\}, E)$
 e) $G = (\{E, T\}, \{a, +\}, \{E \rightarrow E + E \mid T + E \mid T \mid a, T \rightarrow a\}, E)$
- (5 bodova) Odredite koji niz pripada jeziku opisanom regularnim izrazom: $((a+b)^*c^*d^+(e^+ + a^*)^+$
 a) babcaac b) cbbddaca c) babbddea d) abbcaa e) babbdccaa
- (5 bodova) Odrediti razred najjednostavnijeg oblika formalnog automata kojim je moguće prihvatiti jezik: uw^R , ako je $w = (0 + 1 + 2)^*3$.
 a) deterministički potisni automat b) nedeterministički potisni automat c) Turingov stroj d) LOA
 e) konačni automat
- (5 bodova) Kontekstno ovisni jezici zatvoreni su s obzirom na (odabrati najveći točan skup):
 a) unija, nadovezivanje, Kleenov operator L^+ , presjek b) unija, nadovezivanje, presjek
 c) Kleenov operator L^+ , unija, nadovezivanje d) unija, nadovezivanje e) unija i presjek
- (5 bodova) Tijekom formalnog postupka konstrukcije gramatike za zadani TS, prema algoritmu u udžbeniku "Uvod u teoriju računarstva", na temelju prijelaza $\delta(q, X) = (p, Y, R)$ nastaje koliko produkcija? Pretpostavite da je skup ulaznih znakova Σ jednak $\{0, 1\}$.
 a) 1 b) 2 c) 3 d) jednako broju stanja TS e) jednako broju prihvatljivih stanja
- (5 bodova) Neka je zadan NP-potpun jezik L_1 i neki jezik L_2 . Ako je jezik L_1 moguće u polinomnom vremenu svesti na jezik L_2 , za jezik L_2 možemo zaključiti:
 a) postoji deterministički TS koji L_2 prihvaća u polinomnom vremenu b) postoji nedeterministički TS koji L_2 prihvaća u polinomnom vremenu c) jezik L_2 je NP-potpun d) jezik L_2 je NP-težak e) ništa od navedenog
- (5 bodova) Zadan je TS sa 16 radnih traka koji s prostornom složenosti n^2 prihvaća neki jezik L . Tada postoji TS s 8 radnih traka koji prihvaća isti jezik L s prostornom složenosti (odabrati najsporije rastuću funkciju koja zadovoljava uvjete zadatka):
 a) n b) n^4 c) n^5 d) n^2 e) $n^2 \cdot \log n$

13. (5 bodova) Kolika je vremenska složenost prihvatanja jezika $L = \{wcw^R | w \in (a+b)^*\}$ u ovisnosti o duljini niza n .

- a) $n+1$ b) n c) n^2 d) $2n+1$ e) $n \cdot (n+1)/2$

14. (5 bodova) Za svaki zadani jezik odrediti klasu jezika najmanje strukturne složenosti u kojoj je zadani jezik sadržan. A) L_d (dijagonalni jezik) B) $\{ww^Rw^R | w \in (a+b)^*\}$ C) {svi binarni brojevi veći od 128} D) $\{ww^R | w \in (a+b)^*\}$ E) L_u (univerzalni jezik) F) $\{w | w \in (a+b+c+d)^+ n_a + n_b = n_c + n_d\}$

i) skup svih jezika nad abecedom 2^{Σ^+} ii) rekurzivno prebrojivi jezici iii) rekurzivni jezici iv) kontekstno ovisni jezici v) nedeterministički kontekstno neovisni jezici vi) deterministički kontekstno neovisni jezici vii) regularni jezici

- a) A-ii; B-i; C-vii; D-v; E-v; F-iii b) A-i; B-iv; C-vii; D-v; E-ii; F-vi c) A-i; B-vi; C-v; D-vi; E-iv; F-i d) A-vi; B-i; C-vi; D-vi; E-iv; F-ii e) A-ii; B-iv; C-vii; D-iv; E-v; F-iii

15. (5 bodova) Odrediti razred najjednostavnijeg oblika formalnog automata kojim je moguće prihvatiti jezik: $a^i b^{2(i+k)} c^k$, $0 \leq i \leq N$, $0 \leq k \leq M$, pri čemu su N i M cjelobrojne konstante.

- a) deterministički potisni automat b) nedeterministički potisni automat c) Turingov stroj d) LOA e) konačni automat

16. (5 bodova) Jezik L nad abecedom $\Sigma = \{0, 1, 2\}$ zadan je regularnim izrazom $r = (2^*0^*)^*$. Konstruirati minimalni DKA koji prihvata jezik L^C . Minimalni automat ima:

- a) 4 stanja, 1 prihvatljivo b) 4 stanja, 3 prihvatljiva c) 2 stanja, oba prihvatljiva d) 2 stanja, 1 prihvatljivo e) 2 stanja, niti jedno prihvatljivo

17. (5 bodova) Zadani DKA pretvoriti u DKA s minimalnim brojem stanja. Minimizaciju DKA provesti primjenom algoritma podjele stanja (algoritam 2 u udžbeniku). Minimalni DKA ima:

δ	a	b	c	F
p0	p4	p1	p2	0
p1	p2	p7	p5	1
p2	p2	p7	p2	0
p3	p0	p4	p3	0
p4	p7	p2	p5	1
p5	p5	p2	p0	1
p6	p7	p5	p6	1
p7	p7	p7	p2	0

- a) 4 stanja b) 5 stanja c) 6 stanja d) 7 stanja e) 8 stanja

18. (5 bodova) Za zadanu desno-linearnu gramatiku konstruirati NKA. Odredite $\delta(S, a)$:

$S \rightarrow aB$; $S \rightarrow cD$; $S \rightarrow aS$; $B \rightarrow aS$; $B \rightarrow bD$; $D \rightarrow a$; $D \rightarrow \varepsilon$;

- a) $\{B\}$ b) $\{D\}$ c) $\{S, D\}$ d) $\{B, D\}$ e) $\{S, B, D\}$

19. (5 bodova) Gramatiku zadanu skupom produkcija $D_1 \rightarrow a \mid D_2 D_3$, $D_2 \rightarrow b \mid D_3 D_3$, $D_3 \rightarrow c \mid D_2 D_1$ po algoritmu iz udžbenika pretvoriti u Greibach normalni oblik. Koliko produkcija ima dobivena gramatika?

- a) 23 b) 13 c) 11 d) 19 e) 16

20. (5 bodova) Konstruirati kontekstno-neovisnu gramatiku koja generira samo one nizove koje prihvata potisni automat M : $M = (\{q_0, q_1\}, \{a, b, c\}, \{A, B, K\}, \delta, q_0, K, \emptyset)$

$$\begin{aligned} \delta(q_0, a, K) &= (q_0, AK) & \delta(q_0, c, B) &= (q_1, B) & \delta(q_1, \varepsilon, K) &= (q_1, \varepsilon) \\ \delta(q_0, b, A) &= (q_0, BA) & \delta(q_1, a, A) &= (q_1, \varepsilon) \\ \delta(q_0, a, B) &= (q_0, AB) & \delta(q_1, b, B) &= (q_1, \varepsilon) \end{aligned}$$

Koliko produkcija sadrži gramatika nakon odbacivanja beskorisnih znakova?

- a) 5 b) 8 c) 12 d) 19 e) 7

Trajanje: 120 minuta. Rješenja zadataka potrebno je označiti na obrascu. Problemski zadaci 15-20 rješavaju se na košuljici i po potrebi na zasebnim papirima. Problemski zadaci zaokruženi na obrascu bez odgovarajućeg postupka neće se bodovati.

1. (5 boda) Označite koja od navedenih produkcija je u Chomskyjevom normalnom obliku:
 a) $A \rightarrow aB$ ☒ b) $A \rightarrow a$ c) $A \rightarrow aBCD$ d) $A \rightarrow \varepsilon$ e) $A \rightarrow aaB$
2. (5 boda) Uvjet podudarnosti za stanja p i q jest:
☒ a) $(p \in F \wedge q \in F) \vee (p \notin F \wedge q \notin F)$ b) $(p \notin F \wedge q \in F) \vee (p \in F \wedge q \notin F)$ c) $(p \in F \wedge q \notin F) \vee (p \notin F \wedge q \in F)$
 d) $\delta(p, a)$ i $\delta(q, a)$ su istovjetna stanja e) $\delta(p, a)$ i $\delta(q, a)$ su prihvatljiva stanja
3. (5 boda) Ako je u generativnom stablu neki čvor označen znakom X , a njegova djeca su označena znakovima $Y_1, Y_2, \dots, Y_n$ slijeva nadesno onda vrijedi:
☒ a) $X \rightarrow Y_1 Y_2 \dots Y_n$ je produkcija gramatike b) Znakovi $X, Y_1, Y_2, \dots$ i Y_n su nezavršni znakovi gramatike
 c) Znakovi $X, Y_1, Y_2, \dots$ i Y_n su završni znakovi gramatike ili znak ε d) $X \rightarrow Y_1, X \rightarrow Y_2, \dots$ i $X \rightarrow Y_n$ su produkcije gramatike e) Čvor označen znakom X je korijen stabla, a čvorovi označeni znakovima $Y_1, Y_2, \dots, Y_n$ su listovi stabla
4. (5 boda) Za lijevo asocijativan operator $+$ gradi se sljedeća jednoznačna gramatika:
☒ a) $G = (\{E, T\}, \{a, +\}, \{E \rightarrow E + T \mid T, T \rightarrow a\}, E)$ b) $G = (\{E, T\}, \{a, +\}, \{E \rightarrow T + E \mid T, T \rightarrow a\}, E)$
 c) $G = (\{E\}, \{a, +\}, \{E \rightarrow E + E \mid a\}, E)$ d) $G = (\{E, T\}, \{a, +\}, \{E \rightarrow E + E \mid T + E \mid T, T \rightarrow a\}, E)$
 e) $G = (\{E, T\}, \{a, +\}, \{E \rightarrow E + E \mid T + E \mid T \mid a, T \rightarrow a\}, E)$
5. (5 boda) Najjuža klasa jezika u kojoj se uvijek nalazi presjek kontekstno neovisnog i regularnog jezika jest:
 a) rekurzivno prebrojiv jezik b) kontekstno ovisan jezik c) regularan jezik ☒ d) kontekstno neovisan jezik
 e) nije moguće utvrditi u općem slučaju
6. (5 boda) Prilikom konstrukcije gramatike za jezik zadan Turingovim strojem s obostrano neograničenom trakom s ciljem generiranja početne konfiguracije TS-a prema algoritmu u udžbeniku „Uvod u teoriju računarstva“, zadaju se sljedeće produkcije (a predstavlja sve znakove iz ulazne abecede TS, B je znak prazne ćelije TS i q_0 je početno stanje TS):
☒ a) $S \rightarrow Lq_0AR, A \rightarrow [a, a]A|\varepsilon, L \rightarrow [\varepsilon, B]L|\varepsilon, R \rightarrow [\varepsilon, B]R|\varepsilon$ b) $S \rightarrow Lq_0R, L \rightarrow [\varepsilon, B]L|\varepsilon, R \rightarrow [\varepsilon, B]R|\varepsilon$ c) $S \rightarrow q_0AR, A \rightarrow [a, a]A|\varepsilon, R \rightarrow [\varepsilon, B]R|\varepsilon$ d) $S \rightarrow q_0A, A \rightarrow [a, a]A|\varepsilon$ e) $S \rightarrow Lq_0AR, A \rightarrow [a, a]A|\varepsilon, L \rightarrow [\varepsilon, B]L|\varepsilon$
7. (5 boda) Kontekstno ovisni jezici zatvoreni su s obzirom na (odabrati najveći točan skup):
☒ a) unija, nadovezivanje, Kleenov operator L^+ , presjek b) unija, nadovezivanje, presjek
 c) Kleenov operator L^+ , unija, nadovezivanje d) unija, nadovezivanje e) unija i presjek
8. (5 boda) Tijekom formalnog postupka konstrukcije gramatike za zadani TS, prema algoritmu u udžbeniku „Uvod u teoriju računarstva“, na temelju prijelaza $\delta(q, X) = (p, Y, R)$ nastaje koliko produkcija? Pretpostavite da je skup ulaznih znakova Σ jednak $\{0, 1\}$.
 a) 1 b) 2 ☒ c) 3 d) jednako broju stanja TS e) jednako broju prihvatljivih stanja
9. (5 boda) Odredite koji niz pripada jeziku opisanom regularnim izrazom: $((a + b)^+)^* c^+ d^+ (e^+ + a^+)^+$
 a) babcae b) cbbdaae ☒ c) babbdeea d) abbbcaa e) babbccaa
10. (5 boda) Odrediti razred najjednostavnijeg oblika formalnog automata kojim je moguće prihvatiti jezik: ww^R , ako je $w = (0 + 1 + 2)^* 3$.
☒ a) deterministički potisni automat b) nedeterministički potisni automat c) Turingov stroj d) LOA
 e) konačni automat
11. (5 boda) Odrediti razred najjednostavnijeg oblika formalnog automata kojim je moguće prihvatiti jezik: $a^i b^{2(i+k)} c^k$, $0 \leq i \leq N, 0 \leq k \leq M$, pri čemu su N i M cjelobrojne konstante.
☒ a) deterministički potisni automat b) nedeterministički potisni automat c) Turingov stroj d) LOA
 e) konačni automat
12. (5 boda) Za svaki zadani jezik odrediti klasu jezika najmanje strukturne složenosti u kojoj je zadani jezik sadržan.
☒ A) L_d (dijagonalni jezik) B) $\{uw^R w^R \mid w \in (a + b)^+\}$ C) $\{w \mid \text{svi binarni brojevi veći od } 128\}$ D) $\{uw^R \mid w \in (a + b)^+\}$
☒ E) L_u (univerzalni jezik) F) $\{w \mid w \in (a + b + c + d)^+ n_a + n_b = n_c + n_d\}$
13. (5 boda) Kolika je vremenska složenost prihvaćanja jezika $L = \{w \mid w \in (a + b)^+\}$ u ovisnosti o duljini niza n .
☒ a) $n + 1$ b) n ☒ c) n^2 d) $2n + 1$ e) $n \cdot (n + 1) / 2$
14. (5 boda) Zadan je TS sa 16 radnih traka koji s prostornom složnošću n^2 prihvaća neki jezik L . Tada postoji TS s 8 radnih traka koji prihvaća isti jezik L s prostornom složnošću (odabrati najsporije rastuću funkciju koja zadovoljava uvjete zadatka):
 a) n b) n^4 c) n^8 ☒ d) n^2 e) $n^2 \cdot \log n$
15. (5 boda) Neka je zadan NP-potpun jezik L_1 i neki jezik L_2 . Ako je jezik L_1 moguće u polinomnom vremenu svesti na jezik L_2 , za jezik L_2 možemo zaključiti:
☒ a) postoji deterministički TS koji L_2 prihvaća u polinomnom vremenu b) postoji nedeterministički TS koji L_2 prihvaća u polinomnom vremenu c) jezik L_2 je NP-potpun d) jezik L_2 je NP-težak e) ništa od navedenog
16. (5 boda) Jezik L nad abecedom $\Sigma = \{0, 1, 2\}$ zadan je regularnim izrazom $r = (2^* 0^*)^*$. Konstruirati minimalni DKA koji prihvaća jezik L^C . Minimalni automat ima:
 a) 4 stanja, 1 prihvatljivo b) 4 stanja, 3 prihvatljiva c) 2 stanja, oba prihvatljiva d) 2 stanja, 1 prihvatljivo
 e) 2 stanja, niti jedno prihvatljivo
17. (5 boda) Zadani DKA pretvoriti u DKA s minimalnim brojem stanja. Minimizaciju DKA provesti primjenom algoritma podjele stanja (algoritam 2 u udžbeniku). Minimalni DKA ima:
δ	a	b	c	F
p0	p4	p1	p2	0
p1	p2	p7	p5	1
p2	p0	p7	p2	0
p3	p0	p4	p3	0
p4	p7	p2	p5	1
p5	p5	p2	p0	1
p6	p7	p5	p6	1
p7	p7	p7	p2	0
- a) 8 stanja b) 7 stanja c) 6 stanja d) 5 stanja ☒ e) 4 stanja
18. (5 boda) Za zadanu desno-linear gramatiku konstruirati NKA. Odredite $\delta(S, a)$:
 $S \rightarrow aB; S \rightarrow cD; B \rightarrow aS; B \rightarrow bD; D \rightarrow a; D \rightarrow \varepsilon;$
 a) $\{B\}$ b) $\{D\}$ c) $\{S, D\}$ d) $\{B, D\}$ e) $\{S, B, D\}$
19. (5 boda) Gramatiku zadanu skupom produkcija $D_1 \rightarrow a \mid D_2 D_3, D_2 \rightarrow b \mid D_3 D_5, D_3 \rightarrow c \mid D_2 D_1$ po algoritmu iz udžbenika pretvoriti u Greibach normalni oblik. Koliko produkcija ima dobivena gramatika?
 a) 23 b) 13 c) 11 d) 19 e) 16
20. (5 boda) Konstruirati kontekstno-neovisnu gramatiku koja generira samo one nizove koje prihvaća potisni automat $M: M = (\{q_0, q_1\}, \{a, b, c\}, \{A, B, K\}, \delta, q_0, K, \emptyset)$
$\delta(q_0, a, K) = (q_0, AK)$	$\delta(q_0, c, B) = (q_1, B)$	$\delta(q_1, \varepsilon, K) = (q_1, \varepsilon)$
$\delta(q_0, b, A) = (q_0, BA)$	$\delta(q_1, a, A) = (q_1, \varepsilon)$	
$\delta(q_0, a, B) = (q_0, AB)$	$\delta(q_1, b, B) = (q_1, \varepsilon)$	
- Koliko produkcija sadrži gramatika nakon odbacivanja beskorisnih znakova?
 a) 5 b) 8 c) 12 d) 19 e) 7

Trajanje: 120 minuta. Rješenja zadataka 1–15 potrebno je označiti na obrascu, zadaci 16–20 rješavaju se na košuljici i po potrebi na zasebnim papirima. Studenti koji na košuljici ne zaokruže brojeve zadataka koje su rješavali dobit će –1 bod.

- (1 bod) Označite koja od navedenih produkcija je u Chomskyjevom normalnom obliku:
a) $A \rightarrow aB$ b) $A \rightarrow a$ c) $A \rightarrow aBCD$ d) $A \rightarrow \varepsilon$ e) $A \rightarrow aaB$
- (1 bod) Uvjet podudarnosti za stanja p i q jest::
a) $(p \in F \wedge q \in F) \vee (p \notin F \wedge q \notin F)$ b) $(p \notin F \wedge q \in F) \vee (p \in F \wedge q \notin F)$ c) $(p \in F \wedge q \notin F) \vee (p \notin F \wedge q \in F)$
d) $\delta(p, a)$ i $\delta(q, a)$ su istovjetna stanja   e) $\delta(p, a)$ i $\delta(q, a)$ su prihvatljiva stanja
- (1 bod) Za NKA koji ima p stanja, n ulaznih znakova, m prihvatljivih stanja ($m < p$) gradi se istovjetan DKA koji ima najviše:
a) $p!$ stanja   b) $p \cdot m$ stanja   c) 2^p stanja   d) $p \cdot m \cdot n$ stanja   e) p^n stanja
- (1 bod) Postupak odbacivanja beskorisnih znakova provodi se odbacivanjem:
a) mrtvih znakova pa nedohvatljivih znakova   b) nedohvatljivih znakova pa mrtvih znakova   c) ε - produkcija pa jediničnih produkcija   d) jediničnih produkcija pa ε - produkcija   e) ništa od navedenog
- (1 bod) Najuža klasa jezika u kojoj se uvijek nalazi presjek kontekstno neovisnog i regularnog jezika jest:
a) rekurzivno prebrojiv jezik   b) kontekstno ovisan jezik   c) regularan jezik   d) kontekstno neovisan jezik
e) nije moguće utvrditi u općem slučaju
- (1 bod) Funkcija prijelaza osnovnog modela Turingovog stroja definira se na sljedeći način:
a) $\delta : Q \times \Sigma \times \Gamma \rightarrow Q \times \Gamma \times \{L, R\}$ b) $\delta : Q \times \Sigma \rightarrow Q \times \Sigma \times \{L, R\}$ c) $\delta : Q \times \Sigma \rightarrow Q \times \Sigma \times \{L, N, R\}$
d) $\delta : Q \times \Sigma \rightarrow Q \times \Gamma \times \{L, R\}$ e) $\delta : Q \times \Gamma \rightarrow Q \times \Gamma \times \{L, R\}$
- (1 bod) Kontekstno ovisni jezici zatvoreni su s obzirom na (odaberi najveći točan skup):
a) unija, nadovezivanje, Kleenov operator L^+ , presjek   b) unija, nadovezivanje, presjek
c) Kleenov operator L^+ , unija, nadovezivanje   d) unija, nadovezivanje   e) unija i presjek
- (1 bod) Prema Chomskyjevoj hijerarhiji jezika kontekstno ovisni jezici su podskup:
a) regularnih jezika   b) nedeterminističkih kontekstno neovisnih jezika   c) determinističkih kontekstno neovisnih jezika   d) rekurzivno prebrojivih jezika   e) niti jedan odgovor nije točan
- (1 bod) Odredite koji niz pripada jeziku opisanom regularnim izrazom: $((a+b)^+)^+ c^* d^+ (e^+ + a^*)^+$
a) $babcae$ b) $cbddaea$ c) $babbdeea$ d) $abbcaa$ e) $babbdecaa$
- (1 bod) Odrediti razred najjednostavnijeg oblika formalnog automata kojim je moguće prihvatiti jezik: ww^R , ako je $w = (0+1+2)^*3$.
a) deterministički potisni automat   b) nedeterministički potisni automat   c) Turingov stroj   d) LOA
e) konačni automat
- (1 bod) Odrediti razred najjednostavnijeg oblika formalnog automata kojim je moguće prihvatiti jezik: $a^i b^{2(i+k)} c^k$, $0 \leq i \leq N$, $0 \leq k \leq M$, pri čemu su N i M cjelobrojne konstante.
a) deterministički potisni automat   b) nedeterministički potisni automat   c) Turingov stroj   d) LOA
e) konačni automat
- (1 bod) Odrediti razred najjednostavnijeg oblika formalnog automata kojim je moguće prihvatiti jezik: ww , ako je $w = (0+1+2)^+$.
a) deterministički potisni automat   b) nedeterministički potisni automat   c) Turingov stroj   d) LOA
e) konačni automat
- (1 bod) Kolika je vremenska složenost prihvatanja jezika $L = \{w c w^R | w \in (a+b)^*\}$ u ovisnosti o duljini niza n .
a) $n+1$ b) n c) n^2 d) $2n+1$ e) $n \cdot (n+1)/2$
- (1 bod) Zadan je TS sa 16 radnih traka koji s prostornom složenošću n^2 prihvaća neki jezik L . Tada postoji TS s 8 radnih traka koji prihvaća isti jezik L s prostornom složenošću (odaberi najsporije rastuću funkciju koja zadovoljava uvjete zadatka):
a) n b) n^4 c) n^8 d) n^2 e) $n^2 \cdot \log n$

15. (1 bod) Neka je zadan NP-potpun jezik L_1 i neki jezik L_2 . Ako je jezik L_1 moguće u polinomnom vremenu svesti na jezik L_2 , za jezik L_2 možemo zaključiti:
- a) postoji deterministički TS koji L_2 prihvaća u polinomnom vremenu   b) postoji nedeterministički TS koji L_2 prihvaća u polinomnom vremenu   **c) jezik L_2 je NP-potpun**   d) jezik L_2 je NP-težak   e) ništa od navedenog
16. (3 boda) Zadani DKA pretvoriti u DKA s minimalnim brojem stanja. Minimizaciju DKA provesti primjenom algoritma pronalaženja neistovjetnih stanja (*algoritam 3 u udžbeniku*).

δ	a	b	c	F
p0	p1	p2	p2	1
p1	p0	p2	p3	1
p2	p0	p1	p4	0
p3	p3	p5	p4	1
p4	p5	p4	p3	0
p5	p3	p0	p4	0
p6	p7	p5	p6	1
p7	p7	p6	p5	0

17. (3 boda) Iz zadanog Mealyevog automata konstruirati istovjetni Mooreov automat.

δ	a	b	c
p0	p1	p2	p0
p1	p0	p1	p1
p2	p1	p1	p0

λ	a	b	c
p0	X	X	Y
p1	Y	Y	Z
p2	Z	Y	X

18. (3 boda) Konstruirati potisni automat koji praznim stogom prihvaća nizove oblika wuw^R , pri čemu vrijedi: $w = (a + b)^+$, $u = c + cd + cde$.
19. (3 boda) Konstruirati gramatiku koja generira **for** petlje sljedećeg oblika:

`for(int w=0;w<n;++w)x;`

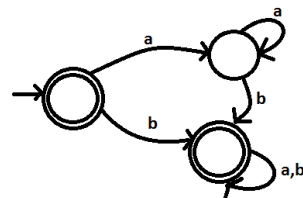
pri čemu vrijedi $w, x = (a + b)^+$.

(Napomena: u nizu se nalazi samo jedan razmak nakon ključne riječi `int`.)

20. (3 boda) Konstruirati linearno ograničeni automat (LOA) koji provjerava ispravnost niza koji je na traci zapisan u obliku $cw_1\#w_2\#w_3\$$, gdje su c i $\$$ graničnici trake, a w_1 , w_2 i w_3 su nizovi nula. Niz se prihvaća ako vrijedi: $|w_2| = |w_1| + 2|w_3|$, pri čemu oznake $|w_1|$, $|w_2|$ i $|w_3|$ predstavljaju broj nula u pojedinim nizovima i dodatno vrijedi: $|w_1|$, $|w_2|$ i $|w_3| \geq 0$. Na početku rada LOA, položaj glave nije poznat. Ako je niz ispravan, LOA se zaustavlja u prihvatljivom stanju.

(Napomena: objasniti ideju i značenje pojedinih stanja i prijelaza koje LOA koristi.)

1. (1) Kod DKA se definira funkcija $\hat{\delta}: Q \times \Sigma^* \rightarrow Q$ takva da vrijedi: $\hat{\delta}(q, \varepsilon) = q$ i:
  - a. $\hat{\delta}(q, wa) = \hat{\delta}(\hat{\delta}(q, w), a)$, gdje je $w \in \Sigma^*$ i $a \in \Sigma$
2. (1) Što od sljedećeg ne vrijedi za regularne izraze r i s :
  - a. Vrijedi sve od navedenog
  - b. $\varepsilon r = r \varepsilon$
  - c. $r + s = s + r$
  - d. $r^{**} = r^*$
  - e. $(rs)t = r(st)$
3. (1) Prilikom konstrukcije NKA iz desno-linearne gramatike po algoritmu u udžbeniku „Uvod u teoriju računarstva“ potrebno je prvo sve produkcije preurediti na oblik:
  - a. $A \rightarrow aB, A \rightarrow \varepsilon$
4. (1) Neka je $\wp$ oznaka za partitivni skup. Funkcija prijelaza nedeterminističkog TS definira se kao:
  - a. $Q \times \Gamma \rightarrow \wp(Q \times \Gamma \times \{L, R\})$
5. (1) Produkcije gramatike neograničenih produkcija su oblika $\alpha \rightarrow \beta$, gdje:
  - a. su α i β nizovi završnih i nezavršnih znakova i $\alpha \neq \varepsilon$
6. (1) Prema algoritmu u udžbeniku „Uvod u teoriju računarstva“, kod konstrukcije gramatike za zadani TS s **dvostrano beskonačnom trakom**, produkcije koje generiraju međuuniz koji predstavljaju početnu konfiguraciju su (tako nekako je bilo):
  - a. $S \rightarrow Lq_0R, R \rightarrow [a, a]R \mid [\varepsilon, B]R \mid \varepsilon, L \rightarrow L[a, a] \mid L[\varepsilon, B] \mid \varepsilon$, za sve $a \in \Sigma$
7. (1) Ako je jezik L u klasi $\text{DTIME}(f(n))$, onda je jezik L u klasi:
  - a. $\text{DSPACE}(f(n))$
8. (1.5) Za desno asocijativan operator $+$ gradi se gramatika:
  - a. $G = (\{E, T\}, \{a, +\}, \{E \rightarrow T + E \mid T, T \rightarrow a\}, E)$
9. (1.5) Bili su zadani neki jezici i trebalo je označiti koja je najmanja klasa u koju pripadaju. Na prvi pogled malo teško zbog nekih jezika, no bilo je dovoljno znati da je $L_d \in 2^{\Sigma^*}$ (skup svih jezika nad abecedom) i da je $L_u \in \text{RPJ}$ (rekurzivno prebrojiv jezik) i bio je samo jedan odgovor ponuđen s tim. Još je bilo $ww^R w^R \in \text{KOL}$ (mislim) itd.
10. (1) Funkcija je *djelomično rekurzivna* ako i samo ako:
  - a. postoji TS koji ju može izračunati
11. (1) Univerzalni jezik L_u je:
  - a. izračunljiv i nije odlučiv
12. (1.5) Prema algoritmu u udžbeniku „Uvod u teoriju računarstva“ kod konstrukcije gramatike za zadani TS, na temelju prijelaza $\delta(q, X) = (p, Y, R)$ nastane koliko produkcija. Neka je $\Sigma = \{0, 1\}$.
  - a. 3 produkcije (jedna za 0, jedan za 1 i jedna za ε)
13. (2) Konstruiraj minimalni DKA definiran nad abecedom $\Sigma = \{a, b, c\}$ koji prihvaća jezik opisan regularnim izrazom $r = (a+b)^*b(a+b)^* + \varepsilon$. Koliko taj automat ima stanja:
  - a. 3 stanja, 2 su prihvatljiva

14. Zadan je TS $(\{q_0, q_1, q_2, q_3, q_4\}, \delta, q_0, B, \{q_4\})$.

1) $\delta(q_0, 0) = (q_1, A, R)$	4) $\delta(q_1, 1) = (q_2, C, L)$	7) $\delta(q_2, A) = (q_0, A, R)$
2) $\delta(q_0, C) = (q_3, C, R)$	5) $\delta(q_1, C) = (q_1, C, R)$	8) $\delta(q_2, C) = (q_2, C, L)$
3) $\delta(q_1, 0) = (q_1, 0, R)$	6) $\delta(q_2, 0) = (q_2, 0, L)$	9) $\delta(q_3, C) = (q_3, C, R)$
10) $\delta(q_3, B) = (q_4, B, R)$		

  - (1) Koji od ovih nizova prihvaća zadani TS:
    - a) 000111
  - (1) Koliko prijelaza napravi TS prilikom prihvatanja niza:
    - a) 25

1.) Ako se bilo koji niz z jezika L može rastaviti na podnizove $z=uvw$ pri čemu postoji cjelobrojna konstanta a takva da vrijedi $|uv| \leq n$ i $|v| \geq 1$ pri čemu nizovi $uv^i w$, $i \geq 1$ isto u jeziku L, onda je jezik L po najužem radredu:

a) regularan

b) kontekstno neovisan

c) kontekstno ovisan

d) rekurzivan

e) rekurzivno prebrojiv

2.) Dijagonalni jezik je:

a) regularan

b) odlučiv

c) izračunljiv

d) neizračunljiv

e) kontekstno ovisan

3.) Nakon konstruiranja minimalnog DKA iz sljedeće desno-linearne gramatike: $S \rightarrow aA|aB|bC$,

$A \rightarrow aA|a$, $B \rightarrow aB|a$, $C \rightarrow bC|b$, konstruirani minimalni DKA ima:

a) 1 stanje

b) 2 stanja

c) 3 stanja

d) 4 stanja

e) 5 stanja

4.) Kod konstruiranja gramatike za jezik zadan TS M, produkcija koja simulira pomak u desno je oblika $q[a,X] \rightarrow [a,Y]p$ pri čemu vrijedi:

a) $a \in B$ i $q \in F$

b) $a \in \Sigma$ i $q \in Q$

c) $a \in \Sigma$ i $p \notin F$

d) $a \in \Sigma \cup \{B\}$ i $p \in Q$

e) $a \in \Sigma \cup \{\epsilon\}$ i $p \in Q$

5.) Jezik najuže klase kojem pripadaju nizove koje generira gramatika $S \rightarrow aSa|aBa$, $B \rightarrow bB|b$ je:

Konteksno neovisna

6.) Razred najjednostavnijeg oblika automata koji prihvća nizove iz jezika $a^n b^{2n} c^n$, uz $n \geq 1$ je:

a) DKA

b) NKA

c) PA

d) LOA

e) TS

7.) Da bi regularan izraz $(\epsilon + b) (?) (\epsilon + a)$ prihvća nizove u kojima alterniraju znakovi a i b, npr ababababa... na označeno mjesto (?) je potrebno upisati:

(ab)*

8.) Produkcije desno-linearne gramatike zadane su kao $(A, B \in V, w \in T^*)$:

$A \rightarrow wB$, $A \rightarrow w$

9.) Prilikom konstruiranja NKA $(Q', \Sigma', \delta', q_0', F')$ iz ϵ -NKA $(Q, \Sigma, \delta, q_0, F)$, skup prihvatljivih stanja NKA F' jednak je:

$F' = FU\{q_0\}$ ako je u ε -okruženju q_0 barem jedno prihvatljivo stanje

10.) Odredite minimalan broj stanja DKA koji prihvaća jezik a^*b^*c :

- a) 2
- b) 3
- c) 4
- d) 5**
- e) 6

11.) Budući da za _____ jezike ne postoji TS koji uvijek stane, za takve jezike kažemo da _____

....rekurzivne prebrojive.... ...nisu odlučivi.

12.) Za lijevo asocijativan operator $+$ gradi se sljedeća jednoznačno gramatika:

$F = (\{E, T\}, \{a, +\}, \{E \rightarrow E+T \mid T \rightarrow a\}, E)$

13.) Ako je L_1 regularan jezik nad abecedom Σ i $L_2 = \Sigma^* - L_1$, onda vrijedi:

- a) L_2 nije nužno regularan
- b) L_2 nije regularan i $L_1 = \Sigma^* U L_2^C$
- c) L_2 je regularan i $L_1 = \Sigma^* - L_2^C$
- d) L_2 je regularan i $L_2 = L_1^C$**
- e) L_2 nije regularan i $L_2 = L_1^C$

14.) Koliko produkcija ostaje u sljedećoj gramatici: $S \rightarrow abB \mid acC \mid abc$, $B \rightarrow bC \mid cD$, $C \rightarrow cC$, $D \rightarrow dC$, $E \rightarrow edE \mid ed$ nakon izbacivanja beskorisnih znakova?

- a) 1**
- b) 2
- c) 4
- d) 5
- e) 6

15.) Ako je jezik L u klasi jezika K i svi jezici iz klase K su polinomno svodivi na jezik L , onda kažemo da je jezik L _____ s obzirom na klasu K i s obzirom na polinomno vremensko svođenje.

- a) težak
- b) potpun**
- c) odlučiv
- d) izračunljiv
- e) neizračunljiv

16.) Neka DMA M prihvaća regularan jezik $L(M)$, jezik L je beskonačan ako i samo ako prihvaća niz duljine l gdje vrijedi:

- a) $n < l$, n je broj stanja DKA M
- b) $l < n < 2n$, n je broj stanja DKA M
- c) $n \leq l \leq 2n$, n je broj stanja DKA M**
- d) $n \leq l \leq 2n$, $2n$ je broj stanja DKA M
- e) $l \leq n < 2n$, $2n$ je broj stanja DKA M

17.) (1,5 bod) Konstruiraj minimalni DKA nad abecedom $\{a, b\}$ koji prihvaća proizvoljan niz u kojem vrijedi $n_a \bmod 3 = n_b \bmod 3$, gdje je n_a broj znakova a u nizu, a n_b broj znakova b u nizu. Koliko stanja ima konstruirani automat?

a) $n_a + n_b$

b) n_a

c) 3

d) Jezik nije regularan pa nije moguće konstruirati DKA

e) n_b

l) Pomoću svojstva napuhavanja potrebno je pokazati da jezik $L = 0^k 12^k$ nije regularan

18.) Pretpostavimo da je jezik L regularan. n je cjelobrojna konstanta iz definicije svojstva napuhavanja. Neka je $z = 0^m 12^m$ niz iz jezika L na koji primjenjujemo svojstvo napuhavanja vrijedi:

a) $m > n$ i $|z| = n$

b) $m \geq n$ i $|z| = 2m$

c) $m \geq n$ i $|z| = 2n$

d) $m > n$ i $|z| = 2m + 1$

e) $m < n$ i $|z| = 2m + 1$

19.) Niz z se nastavlja na podnizove uvw gdje je:

a) $1 \leq |w| \leq |uv| \leq w$

b) $1 \leq |v| \leq |uv| \leq n$

c) $1 \leq |w| \leq |uw| \leq m$

d) $1 \leq |v| \leq |uw| \leq n$

e) $1 \leq |w| \leq |uvw| \leq n$

20.) Napuhavanjem niza i puta, uz $i \geq 1$, vrijedi da prefiks $|uv|$ čine isključivo znakovi y . bez obzira na izbor n iz te podjelu na podnizove uvw , vrijedi da napuhani niz nije element jezika jer:

a) $y = 0^+$ i niz $uv^i w$ ima više znakova 0 od znakova 2

b) $y = 0^+ 12^*$ i niz $uv^i w$ ima više znakova 0 od znakova 2

c) $y = 0^+$ i niz $uv^i w$ ima manje znakova 0 od znakova 2

d) $y = 0^+$ i niz $uv^i w$ ima jednako znakova 0 od znakova 2

e) $y = 0^+ 1$ i niz $v^i w$ ima više znakova 0 od znakova 2

II) Imate tablicu i trebate minimizirati DKA bilo kojim algoritmom (pogledajte primjere iz auditornih)

21) Koja stanja su nedohvatljiva?

22) Koja stanja su istovjetna?

23) Koliko stanja ima minimalni DKA?

III) Gradi se gramatika **prema algoritmu iz udžbenika** koja generira nizove iz jezika koji prihvata TS $M = (\{q_0, q_1, q_2, q_3, q_4, q_5, q_p\}, \{0, 1\}, \{0, 1, B\}, \delta, q_0, B, q_p)$

24.) Za prijelaz TS $\delta(q_0, 0) = (q_1, B, R)$: gradi se:

a) 1 produkcija

b) 3 produkcije

c) 9 produkcija

d) 21 produkcija

e) 27 produkcija

25.) Za prijelaz TS $\delta(q_1, B) = (q_3, B, L)$: gradi se:

- a)1 produkcija
- b)3 produkcije
- c)9 produkcija
- d)21 produkcija
- e)27 produkcija**

26.) Grade se završne produkcije gramatike za prihvatljiva stanja. Koliko ima takvih produkcija?

- a)3
- b)7
- c)19**
- d)21
- e)27

IV) (4 boda) Isti iz auditornih

Konstruiraj Kontekstno ovisnu gramatiku koja generira nizove oblika $a^i b^j c^k d^l e^j$, gdje je $i, j, k \geq 1$.

Napiši primjer na $i=j=k=2$

Auditone zadatak 31) i 32).

Zadatak 31) vam je isti zadan oblik generiravanja nizova, ali je rješenje u gramatici neograničenih produkcija

Zadatak 32) vam je isti zadatak kao 31) ali zadan kao gramatika neograničenih produkcija i rješenje je u KOG-u (kako i treba biti)

V) (4.5 boda) Nisam stigao prepisati, ali ustvari trebali ste konstruirati TS u OSNOVNOM OBLIKU.

Edit: hvala dddarin za ovaj zadatak.

Trebalo je napraviti TS koji prihvata nizove gdje a znakova ima duplo više od b znakova, te prihvata prazni niz.

Te na kraju rada TS, znakovi na ulaznoj traci trebaju ostati nepromijenjeni, tj isti kao i na početku rada.